

บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์สินค้าดัดแปลงพันธุกรรม พบว่า ปัจจุบันสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มพืชและจุลินทรีย์ มีแนวโน้มในการได้รับการยอมรับจากประชาคมโลกเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยจะเห็นได้จากมูลค่าทางการตลาดที่สูงขึ้น และปริมาณพื้นที่เพาะปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อการพาณิชย์ที่กระจายอยู่ในประเทศทั่วทุกทวีปของโลกและมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากคุณสมบัติของสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการและยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษยชาติให้ดีขึ้น อาทิ สามารถเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับเกษตรกร แก้ไขปัญหาด้านการสาธารณสุข การขาดแคลนอาหาร และพลังงาน เป็นต้น แม้ว่าที่ผ่านมาสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมจะต้องเผชิญกับกระแสต่อต้านอย่างมากจากประเทศที่ขาดความเชื่อมั่นในเทคโนโลยีอันเป็นจุดกำเนิดของสินค้า และมีประสบการณ์ในเชิงลบกับผลิตภัณฑ์ดังกล่าว แต่ก็ยังมีความพยายามจากกลุ่มประเทศที่ให้การสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรมในการศึกษาวิจัยและพัฒนาพืชดัดแปลงพันธุกรรมออกสู่สาธารณะ และดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้ตลาดของสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมขยายตัวกว้างขึ้น ความแตกต่างทางด้านความคิดและการยอมรับสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมทำให้ประเทศที่ยังคงมีความกังวลว่าสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมอาจจะก่อผลกระทบในเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยมนุษย์ สัตว์และพืชออกมาตรการควบคุมตรวจสอบการนำเข้าและใช้สินค้าดัดแปลงพันธุกรรมที่เข้มงวด และเพิ่มภาระต่อประเทศที่ส่งออกสินค้าเพื่อให้สินค้านั้นไม่สามารถเข้ามาจำหน่ายในประเทศตนได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้เกิดข้อพิพาทและส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ

สังคมโลกต่างตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้สร้างกลไกเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการลดข้อพิพาทและอุปสรรคทางการค้าโดยมุ่งหมายให้การดำเนินการค้าเป็นไปอย่างเสรีและนำไปสู่การให้การยอมรับและการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมากขึ้น กลไกดังกล่าวได้แก่ความตกลงระหว่างประเทศขององค์การการค้าโลก อาทิ ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on Application of Sanitary and Phytosanitary Measure : SPS) และความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barriers to Trade : TBT) ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้ประเทศสมาชิก

สามารถกำหนดมาตรการอันเป็นข้อยกเว้นของหลักการคำเสรีได้เฉพาะเพื่อคุ้มครองดูแลประชากร สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงของประเทศเท่านั้น ทั้งนี้จะต้องดำเนินการเท่าที่จำเป็นและไม่เป็นการ กีดกันทางการค้าโดยแอบแฝงหรือปราศจากหลักฐานสนับสนุนทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งกลไกที่ ถูกกำหนดขึ้นภายใต้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity – CBD) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรม ได้แก่ พิธีสารว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Catagena Protocol On Biosafety) โดยวางแนวทางในการป้องกันในระดับที่เพียงพอในด้านความปลอดภัยของการ เคลื่อนย้าย การดูแล และการใช้สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงทางพันธุกรรม

ซึ่งจากการศึกษาถึงนโยบายและกฎเกณฑ์ทางกฎหมายของประเทศต่างๆในบทที่ 4 พบว่าหลายประเทศทั้งกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ได้ดำเนินนโยบายในแนว สนับสนุนให้มีการใช้สินค้าดัดแปลงพันธุกรรม โดยอยู่ภายใต้กฎระเบียบที่ออกมาบังคับใช้กับการ ควบคุมดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมภายในประเทศ นับตั้งแต่การ ศึกษาวิจัย การทดลอง การวางจำหน่าย การนำเข้า และเคลื่อนย้าย โดยส่วนใหญ่จะมีความ สอดคล้องกับหลักการของพิธีสารฯ ตัวอย่างเช่น หลักการควบคุมการเคลื่อนย้ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลง พันธุกรรมระหว่างประเทศสมาชิกและส่งออกไปยังประเทศที่ 3 โดยไม่เจตนา Regulation (EC) 946/2003 on transboundary movement genetically modified organisms ของสหภาพยุโรป Toxic Substance control Act (TSCA) : 15 USC Chapter 53 ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่ง ควบคุมการแปรรูป การนำเข้า และการผลิตสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ทั้งในเชิงวิจัยและเชิง พาณิชย์ Regulation on Safety of Agricultural Genetically Modified Organism ของประเทศ จีน และหลักการประเมินความเสี่ยงของประเทศอาร์เจนตินา เป็นต้น แม้ว่ากฎระเบียบของแต่ละ ประเทศจะมีความแตกต่างกันไปด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น ความพร้อมของเทคโนโลยี ประสิทธิภาพในการควบคุมดูแล ตลอดจนความเชื่อมั่นและการยอมรับในสินค้าดัดแปลง พันธุกรรมก็ตาม แต่ที่ผ่านมามีพบว่าลักษณะของการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการดูแลสินค้า ดัดแปลงพันธุกรรมของประเทศต่างๆ แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การนำกฎหมายที่มีอยู่เดิมมาบังคับใช้ในการกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรม เกี่ยวกับสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม โดยวิธีการขยายบทนิยามให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมและสินค้า ดังกล่าว ประเทศที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยในขณะนี้ และ ประเทศ ที่ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการนี้เป็นการเฉพาะ

2. การบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่เพื่อควบคุม ดูแลการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมเป็นการเฉพาะ ได้แก่ กฎหมายควบคุม ตรวจสอบการนำเข้าสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม การติดฉลากสินค้า เป็นต้น โดยประเทศที่มีกฎหมายลักษณะนี้ได้แก่ สหภาพยุโรป จีน อาร์เจนตินาและประเทศไทยในอนาคตหาก (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ. หรือมีการออกกฎหมายในลักษณะดังกล่าวมีผลใช้บังคับ

สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรมประเทศหนึ่งของโลกและอยู่ท่ามกลางกระแสการกดดันให้ต้องเปิดเสรีทางการค้า จึงไม่อาจปฏิเสธการไหลเข้าหรืออิทธิพลของสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมได้ ดังนั้น ไม่ว่าประเทศไทยจะอยู่ในฐานะของการเป็นผู้ใช้ ผู้ผลิต หรือผู้ส่งออกเทคโนโลยีหรือผลิตภัณฑ์ดัดแปลงพันธุกรรม ประเด็นเรื่องสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมย่อมเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นการเฉพาะ แต่ที่ผ่านมาได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายที่มีอยู่เดิม ออกกฎ หรือประกาศกระทรวงขึ้นมาบังคับใช้เป็นบางกรณี เช่น พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507ภายใต้การดูแลของกรมวิชาการเกษตร ที่มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการระบาดของศัตรูพืชเข้ามาในราชอาณาจักร ถูกนำมาใช้ควบคุมพืชดัดแปลงพันธุกรรมในลักษณะการออกประกาศเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกพืชดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งในส่วนของ การนำเข้ามีการออกประกาศห้ามมิให้นำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรม 89 ชนิด เข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่เพื่อการศึกษาวิจัยและการนำเข้าถั่วเหลืองข้าวโพดเพื่อนำมาผลิตอาหารมนุษย์ อาหารสัตว์และการอุตสาหกรรมเท่านั้นโดยจะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกได้แก่ การออกประกาศกำหนดรับรองพืช 159 ชนิดที่ปลูกในประเทศไทยว่าเป็นพืชที่ไม่ได้รับการติดต่อพันธุกรรม เป็นต้น ซึ่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 นี้ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีบทบาทอย่างมากในการควบคุมสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ทั้งนี้ยังมีพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดให้สินค้าอาหารนำเข้าที่มีส่วนผสมของข้าวโพดและถั่วเหลืองดัดแปลงพันธุกรรมในระดับที่กำหนด ต้องแสดงฉลาก เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับข้อมูลในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สำหรับกฎหมาย นอกจากนี้พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับที่กล่าวมา ยังมีพระราชบัญญัติที่สามารถนำมาควบคุมดูแลการใช้สินค้าดัดแปลงพันธุกรรมได้ ได้แก่

- พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและนำเข้ามาราชาอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2522 ภายใต้กระทรวงพาณิชย์ โดยจะต้องกำหนดให้สินค้าดัดแปลงพันธุกรรมเป็นสินค้าที่ต้องห้ามนำเข้าส่งออกหรือเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาต หรือกำหนดคุณลักษณะในการนำเข้าและส่งออก

- พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.2551 ที่สามารถนำมาควบคุมสินค้าเกษตรดัดแปลงพันธุกรรมที่ถูกนำเข้าและจะส่งออกป็นอกราชาอาณาจักรให้ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้จะต้องประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมเสียก่อน ซึ่งจะเป็ผลดีต่อผู้บริโภคภายในประเทศและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อต่างประเทศในสินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทยอีกด้วย

-พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้พันธุ์พืชใหม่ที่ได้จากการดัดแปลงพันธุกรรมจะต้องผ่านการประเมินผลกระทบทางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิการของประชาชนก่อนที่จะจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่โดยจะมีผลให้ผู้จดทะเบียน (ผู้เป็นเจ้าของ) ในพันธุ์พืชใหม่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการผลิต จำหน่าย และส่งออกนอกราชาอาณาจักร หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในพันธุ์พืชนั้นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

แต่ปัจจุบันพระราชบัญญัติเหล่านี้ยังไม่ถูกนำมาบังคับใช้กับสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าจะเป็นที่ทราบว่าการกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมไม่สามารถดูแลครอบคลุมในทุกกิจกรรมของสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม อาทิ การศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นที่สงสัยว่าเหตุใดประเทศไทยจึงไม่อาศัยอำนาจกฎหมายที่มีอยู่เดิมมากำหนดห้ามนำเข้าหรือดำเนินกิจกรรมใดๆที่เกี่ยวข้องกับสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมทุกชนิด ทั้งที่กฎหมายเดิมที่มีอยู่ก็สามารถควบคุมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะที่ผ่านมาและปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชี้ชัดว่าสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมเป็นอันตรายต่อมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การที่ประเทศไทยจะออกกฎหมายห้ามนำเข้าหรือดำเนินกิจกรรมทางการค้ากับสินค้านี้ดังกล่าว เท่ากับเป็นการออกกฎระเบียบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกีดกันทางการค้าซึ่งขัดต่อหลักการสากลระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันล่วงหน้าตามหลักการแห่งพิธีสารคาร์ตาเฮนาฯ ประเทศไทยจึงได้จัดทำ(ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ. โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อกำหนดแนวทางการควบคุม กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้อย่างเหมาะสมครบทุกขั้นตอน ซึ่ง(ร่าง)พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีหลักการหลายประการที่สอดคล้องกับหลักการสากลใน

พิธีสารคาร์ตาเจนา อาทิหลักการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านที่จะต้องมีการแจ้งข้อมูลของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หลักการการใช้ในสภาพควบคุม การจำหน่ายเพื่อเป็นอาหาร หรืออาหารสัตว์ และการใช้ในกระบวนการผลิต การปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่เจตนาและกรณีเหตุฉุกเฉิน ตลอดจนหลักการความรับผิดชอบและการชดเชยความเสียหาย (Liability and Redress) ถือเป็นกฎหมายเฉพาะที่จะให้กำกับดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รวมทั้งสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมในอนาคต

ซึ่งขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติยังไม่มีผลบังคับใช้ แต่ถึงแม้ว่าร่างพระราชบัญญัติจะมีผลบังคับใช้แล้ว ก็ยังคงไม่สามารถปฏิบัติการควบคุมการนำเข้าและส่งออกสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมได้ในทันที เนื่องจาก ต้องมีการออกกฎกระทรวงที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในเรื่องต่างๆ อาทิ ขั้นตอนการนำเข้าส่งออก หลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตเนื่องจากในพระราชบัญญัติยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน

จะเห็นได้ว่าจากการที่ประเทศไทยไม่เคยมีกฎหมายเฉพาะที่ควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ผนวกกับเรื่องการค้ากับดูแลสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม ถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย ดังนั้น ระบบการบริหารจัดการสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมที่ผ่านมา จะเป็นไปในลักษณะการนำกฎระเบียบของต่างประเทศ มาปรับและประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการของไทย ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนได้แก่ การปรับใช้กฎหมายและอาศัยองค์กรที่มีอยู่เดิมเพื่อกำกับดูแลสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม ถือเป็นการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ (decentralization) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการบริหารจัดการของประเทศสหรัฐฯ หรือการติดฉลากสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมภายใต้พระราชบัญญัติอาหาร ซึ่งเป็นการนำกฎเกณฑ์ของประเทศญี่ปุ่นเป็นต้นแบบโดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับกฎระเบียบของไทย รวมทั้งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งกระบวนการจัดทำเกิดจากการวิเคราะห์กฎหมายและระบบการบริหารจัดการของประเทศต่างๆ โดยนำมาบางประเด็นที่เหมาะสมของแต่ละกฎหมาย ผนวกกับประสบการณ์ของประเทศที่ได้บริหารจัดการสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมมากระยะหนึ่งมาร่างเป็นพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูล อาจสรุปถึงปัญหาช่องว่างและอุปสรรคของกฎหมายเดิมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ดังนี้

1. ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่บังคับใช้ในเรื่องการควบคุมกำกับดูแลสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพ

2. กฎหมายที่มีอยู่เดิมยังไม่ครอบคลุมถึงการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอนของสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรม ทำให้เกิดปัญหาช่องโหว่ในการควบคุมดูแล นับตั้งแต่การศึกษาวิจัยตลอดจน การรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย รวมทั้งมีปัญหาในการตีความถึงขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย

3. ยังไม่มีกฎหมายควบคุมดูแลการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบ สิ้นค้าดัดแปลงพันธุกรรมภายหลังจากจำหน่าย (monitoring) เช่น แนวทางในการโฆษณาของ สิ้นค้าดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งจำเป็นต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้ และการติดตาม ความปลอดภัยของผู้บริโภค

4. ในกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ยังขาดแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม เนื่องจาก กฎหมายเดิมที่นำมาใช้บังคับกับกรณีสิ้นค้าดัดแปลงพันธุกรรมมีหลายหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ ทำให้เกิดความสับสนกับผู้ที่ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ้นค้าดัดแปลงพันธุกรรมในการขออนุญาต หรือขอรับคำแนะนำในเรื่องต่างๆ ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมดูแล

5. ขาดบทลงโทษในระดับที่เหมาะสม ที่จะทำให้ผู้ฝ่าฝืนเกรงกลัว และทำให้ผู้ ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ้นค้าดัดแปลงพันธุกรรมไม่ใช้ระมัดระวังการดำเนินการเท่าที่ควร จนทำให้ สาธารณชนเกิดความไม่มั่นใจต่อระบบการควบคุมความปลอดภัยในเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์

ดังนั้น ข้อเสนอแนะมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหากฎระเบียบที่ใช้ควบคุมสิ้นค้า ดัดแปลงพันธุกรรมให้มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้ทั้งมาตรการระยะสั้น และมาตรการ ระยะกลาง โดยในมาตรการระยะสั้นสามารถดำเนินการได้ในทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอ พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพมีผลบังคับใช้ ทั้งนี้ ใช้ประโยชน์จากกฎหมาย เดิมที่มีอยู่บังคับใช้ควบคุมดูแลสิ้นค้าดัดแปลงพันธุกรรม หากมีประเด็นใดที่ยังเป็นช่องว่างอยู่ใน ปัจจุบัน อาจจัดทำเป็นกฎหมายลำดับรอง อาทิ ประกาศกระทรวง หรือประกาศกรมเพื่อดูแลใน ประเด็นเหล่านั้นเป็นการเฉพาะ เช่น ประเด็นการส่งออกสิ้นค้าอาจอาศัยอำนาจตามความใน พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ประกาศมาตรฐานควบคุมสิ้นค้าดัดแปลง พันธุกรรมหรือประเด็นสิ้นค้าดัดแปลงพันธุกรรมที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาภายในประเทศ อาจ นำแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการทดลองทางพันธุวิศวกรรมหรือ เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่มาปรับให้มีความเข้มงวดในการบังคับใช้มากขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาระยะกลาง เป็นระยะที่ พระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ มีผลบังคับใช้แล้ว โดยมีข้อเสนอแนะมาตรการในการ ดำเนินการดังนี้

1. จัดทำกฎกระทรวงที่มารองรับการบังคับใช้หาก(ร่าง)พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ.มีผลบังคับใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาต การยกเลิกหรือเพิกถอนใบอนุญาต รวมทั้ง บทเฉพาะกาลที่จะกำหนดว่าเมื่อ(ร่าง)พระราชบัญญัตินี้จะเป็นการยกเลิกกฎหมายฉบับเดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือไม่ หรือหากเกิดความขัดกันระหว่างกฎหมายที่มีอยู่เดิมและกฎหมายใหม่ที่จะบังคับใช้ กฎหมายมุ่งจะให้ใช้กฎหมายใดมาบังคับใช้แก่กรณี

2. เสริมสร้างขีดความสามารถบุคลากรให้บริหารจัดการการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ บุคลากรในหน่วยงานผู้รับผิดชอบต่างๆ จะต้องมีความรู้และทักษะในระดับที่เพียงพอต่อการบริหารจัดการสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม เนื่องจากสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมนั้นจะไม่สามารถจำแนกได้ด้วยการสังเกตตามปกติ แต่จำเป็นต้องใช้เทคนิคและวิธีทางอณูชีววิทยา ในการจำแนกสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมออกจากสินค้าปกติ ดังนั้น ผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออกสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม จะต้องมีความรู้ด้านเทคนิคและกฎหมาย จึงจะสามารถชี้แจงเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ

3. เสริมสร้างขีดความสามารถการวิจัยด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม เนื่องจาก แนวทางเจรจาทางการค้าจะเป็นไปตามกรอบขององค์การการค้าโลก ซึ่งยึดหลักการตามข้อมูลวิทยาศาสตร์ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องสร้างขีดความสามารถการวิจัยด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยจัดตั้งศูนย์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลวิทยาศาสตร์สำหรับการเจรจาภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก อีกทั้ง ป้องกันบางประเทศที่อาจจะใช้ประเด็นความไม่ปลอดภัยของสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมเป็นข้ออ้างในการกีดกันทางการค้า

4. จัดตั้งหน่วยบริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (one stop service) เนื่องจากในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม พ.ศ. ฉบับนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีนั้น เป็นการกำหนดระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ (decentralization) โดยจะมอบหน่วยงานผู้รับผิดชอบต่างๆ ทำหน้าที่เป็นเสมือนหน่วยงานกำกับดูแล (authority) ในประเด็นดังกล่าว ซึ่งกฎหมายในลักษณะนี้ จะมีข้อดีในการกระจายอำนาจไปสู่หน่วยงานอื่นๆ เป็นการสร้างสมดุลในการบริหารจัดการและความเชี่ยวชาญในการพิจารณากรณี แต่จะส่งผลให้เกิดหน่วยงานต่างๆ ที่ผู้ประกอบการกิจกรรมต้องประสานงานด้วยจำนวนมาก อาจทำให้ผู้ประกอบการเกิดความสับสนได้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดความสับสนให้กับผู้ประกอบการ มาตรการที่ควรดำเนินการอีกมาตรการหนึ่ง คือ การจัดตั้งหน่วยบริหาร

จุดเดียวเบ็ดเสร็จ (one stop service) โดยอาจใช้หน่วยงานเดียวกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่หน่วยประสานงานกลางแห่งชาติตามมาตรา 17 ของร่างพระราชบัญญัติฯ เป็นหน่วยงานบริหารจุดเดียวเบ็ดเสร็จซึ่งจะเป็นหน่วยรับเรื่องการขออนุญาตในทุกๆ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม แล้วส่งเรื่องเหล่านั้นไปยังหน่วยงานผู้รับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ต่อไป

อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะ เป็นมาตรการในระยะสั้นหรือระยะกลาง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมควรต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญในทุกขั้นตอน เพื่อที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้ภายในประเทศเองให้เลิกใช้สินค้าได้ด้วยความมั่นใจ รวมทั้ง สร้างความเชื่อมั่นให้กับต่างประเทศเพื่อไม่ให้ประเทศเหล่านั้นใช้มาตรการที่กีดกันสินค้าหรือมาตรการนำเข้าที่ซับซ้อนอันเป็นการเพิ่มภาระให้กับประเทศไทย

ดังนั้น หาก(ร่าง)พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ. ...มีผลบังคับใช้ และมีการบริหารจัดการที่ดี ก็จะทำให้คนในประเทศเกิดความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีหรือผลิตภัณฑ์ดัดแปลงพันธุกรรมมากขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในลำดับต่อไป